

Рецензия

За дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен “доктор”

Автор на дисертационния труд: Мария Симеонова Багашева-Колева, докторант към катедра “Германистика и романистика”, Югозападен университет “Неофит Рилски” по научна специалност “Общо и сравнително езиковедие (съпоставително езиковедие)”, шифър 05.04.11

Тема на дисертацията: Деминутивни корелати в английски, руски и български език (начини на изразяване и честота на употреба)

Рецензент: проф. д-р Дияна Янкова, департамент “Англицистика”, Нов български университет, София

Биографична справка. Мария Багашева-Колева има придобита магистърска степен по приложна лингвистика с английски и немски език от ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград през 1997 г. с професионална квалификация „Филолог - учител по английски и немски език”. От същата година е хоноруван асистент по английски език в катедра „Чужди езици“, а от 1998 досега – редовен асистент по английски език в катедра „Германистика и романистика”, ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград. От 2012 г. е докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Германистика и романистика” в ЮЗУ ”Н. Рилски” по научна специалност “Общо и сравнително езиковедие (съпоставително езиковедие)”, шифър 05.04.11.

Публикации по темата. М. Багашева-Колева представя 11 публикации по темата на дисертацията, публикувани в български печатни и електронни издания, като 10 от тях са на английски език и са насочени към различни аспекти на категорията деминутивност като: начини за изразяване, синтетични и аналитични начини на образуване, произход на умалителни думи, умалителни прилагателни и наречия. Повечето от тези научни разработки са съпоставителни с различна посока на изследване: от

руски към български и английски, както и от английски към български и руски. Публикациите са разработени в период от 10 години, което свидетелства за траен и сериозен интерес на докторантката към конкретната научна проблематика.

Актуалност на разработената проблематика. Дисертационният труд на Мария Симеонова Багашева-Колева е посветен на подробно изследване на начините на образуване и честотността на употреба на различните модели за изразяване на категорията деминутивност в английския език в съпоставка с българския и руския. Това представлява актуален проблем в лингвистиката поради нови тенденции при възприемането на тази категория - особено за езици като английския, за които се твърди, че този феномен присъства само чрез изолирани форми (cf. Йесперсен, Вежбицка) и не представлява продуктивна деривация - а именно, че деминутивността следва да се разглежда не само като морфологична, а и като ономасиологична категория, изразена в различните езици чрез комбинация от аналитични и синтетични маркери. Също така, актуалността на темата е породена от обстоятелството, че не съществува задълбочени изследвания на категорията в английски в сравнение с два неродствени езика, за които е характерна широка употреба на умалителни форми. Резултатите от изследването могат да се приложат в обучението по чужд език, както и да послужат като основа за бъдещи изследвания на категорията диминутивност. Следователно изборът на тема е определен от актуалността на разглежданата проблематика в теоретичен и практически аспект, както и от липсата на подобно задълбочено изследване на изразяване на диминутивността в английски в съпоставка с български и руски.

Запознатост с анализирания научен проблем и преглед на литературата. Мария Багашева-Колева демонстрира задълбочена осведоменост за литературата по темата на дисертацията. Систематично и

изчерпателно изброява приносите и различните теории на редица автори, работили по тази проблематика. Похвално е, че са цитирани и разработките по темата на водещи български учени. Макар че се предлага работна дефиниция (стр. 24) на анализирания категория в края на теоретичната глава (Глава I), това, което липсва, е ясна критична позиция на докторантката относно различните теории за семантичната категория деминутивност и обобщаващ авторски коментар какво отношение имат те към методиката на конкретното изследване. Това, което се откроява в теоретичната глава, а и в целия текст на дисертацията, е коректното цитиране на източниците и прецизното аотиране на примерите.

Съответствие между цели и задачи и избраната методика на изследване. Целта на дисертацията е съпоставително изследване на честотата на употреба и начините на изразяване на деминутивност в английски, руски и българския текстове, както и съставяне на изчерпателен списък на умалителни наставки в трите езика, придружен от описание и примери. За постигане на целите на различните етапи на изследването М. Багашева-Колева прилага дескриптивен метод, количествени статистически методи и контрастивен метод. Корпусът на съпоставителното изследване е добре подбран и се състои от приказки на английски език и техните преводи на български и руски: за трите езика общо 5010 примера в 2179 страници. Размерът на корпуса е достатъчен за достигане на валидни заключения.

Обща характеристика на дисертационния труд. Дисертацията е написана на английски език с обем от 198 стр., три глави, списък с ползвана литература и приложения и е съпроводена с автореферат на български език, който отразява вярно структурата и съдържанието на дисертационния труд и включва подробна справка за приносите на работата. Прави впечатление добрият изказ на английски език. Текстът е

четивен и адекватен на изискванията за създаване на научен текст. След теоретичната първа глава (стр. 9-24), същността на дисертационния труд е представена в глава 2 и глава 3, като собственото изследване на докторантката е изложено в глава 3.

В Глава 2 (стр. 25-143) се разглеждат синтетичните и аналитичните модели на образуване на диминутивите в трите езика. Докторантката изчерпателно и задълбочено представя словообразователните модели, като подчертава и полисемантичността на умалителните маркери, които могат да бъдат емоционални, количествени, или комбинация от двете. Разглеждат се и значението и функцията на умалителните маркери, както и кои части на речта най-често подлежат на умалителност, като се дават примери и от други германски, славянски и романски езици. Разликите в трите езика при образуването, значението и употребата на диминутивите са добре открити както в структурирането им, така и в графическото им представяне. Като цяло работата е добре онагледена с таблици, графики и статистическа информация.

Трета глава (стр. 144-169) е посветена на описание на деминутивните модели и тяхната честотност в изследвания корпус, последвано от кратък (стр. 164-169) сравнителен анализ на резултатите и заключение.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд. Основният принос на представената дисертация е систематичното изследване на честотата на употреба, начините на изразяване и функцията на деминутивните маркери в английския, българския и руския. Съпоставителното изследване на тази категория безспорно представлява достоен обект на научен интерес.

Анализът позволява достигането на заключения и изводи, които непосредствено могат да се внедрят в обучението на студенти-филолози. Докторантката също така посочва и насоки за бъдещи разработки, които могат да бъдат продължение на разработената от нея тема.

Препоръки и критични бележки. Това, което изтъкнах като положително при прегледа на литературата в теоретичната глава, а именно пространното цитиране на други автори, в Глава 2 смятам за недостатък. Изброяването на умалителните средства е придружено от обяснения на други автори и на много места липсва коментарът на докторантката. Тази част на дисертацията се превръща в механичен, макар и изчерпателен списък на начините на изразяване на деминутивност без критичен анализ или опровергаване на някои от вече приетите обяснения. Така при изследването на моделите за изразяване на деминутивно значение липсва обоснована мотивация за присъствието на някои наставки, които не могат *sensu stricto* да се класифицират като деминутивни в английски, като напр. *-ard*, *-(a)ster*, *-monger*, *-ton*. Също така, не намирам за необходимо да се коментират наставки, които в исторически план са изразявали деминутивност, тъй като изследването е синхронно и ориентирано към съвременното състояние на тази категория в трите езика.

Анализът на корпуса е твърде кратък и преобладаващо количествен. Самото описание на корпуса на изследването за пръв път се появява едва на 114 стр. При анализа се наблюдава неяснота относно посоката на описанието: дали докторантката тръгва от значението деминутивност и разглежда как то се изразява в английския, българския и руския, или пък обратно, започва от формалното (аналитично или синтетично) изразяване към семантичната категория. Методиката не е съвсем ясно развита и обоснована и по принцип това което липсва е преминаване от описание към задълбочен анализ. Разработката щеше да е много по-убедителна, ако в нея се изследва и как конкретните умалителни средства в английския текст са изразени в превода на български и руски и кои различия са езиково и кои културно обусловени. По този начин може да се предложи схема на функционални еквиваленти, която да послужи за целите на превода и чуждоезиковото обучение. Също така, някои от изводите, до

които достига дипломантката, поради общоизвестния им характер би трябвало да са изходна точка на изследването, напр. това, че диминутивната суфиксация не е характерна за английския (стр. 171), но е типична за руския (стр.174).

Темата за категорията деминутивност в съпоставителен план е извънредно интересна и при бъдещи изследвания бих препоръчала на авторката да разгледа деминутивните средства в контекста на дискурса, в който възникват, като това е особено валидно за емоционалното ниво. Категорията би могла да се изследва в съпоставка в различни жанрове, особено в случаи, когато един и същи умалителен маркер в зависимост от типа текст може да има противоположни значения. Диминутивите са изключително продуктивни като стратегическо средство за постигане на превъзходство, за изразяване на презрение, снизхождение, за намаляване на дистанцията между участниците в комуникативния акт и това ги прави интересно поле за изследване.

Дисертацията представлява първия завършен научен труд на докторантката и тя следва да е отворена за научен диалог и конструктивна критика, характерна за началото на научната кариера на един изследовател.

Заключение: Всички критични бележки и препоръки имат за цел да допринесат за оформянето на по-добър текст и анализ. Разработката има качества на завършена дисертация и отговаря на изискванията за чл. 27 от ППЗРАСРБ. Давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд на Мария Багашева-Колева и препоръчвам да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен “доктор”.

10.02.2015 г.

проф. д-р Дияна Янкова
Департамент “Англицистика”
Нов български университет